

ივერიის

რედაქცია:
ნიკოლოზის ქუჩა, 21.
ტფილისი.
ბაჟეთის დასაბამელად
და განცხადებითა დასაბუთებლად
უნდა მიმართონ რედაქციას და წინა-ქართვის
გამაგრე. სახელდების კანცელირის.
ფასი განცხადებისა:
ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზე—
15 კაპ. მეორეზე— 3 კაპ.

ბაჟეთი ღირსი:

თვე	მან. კა.	თვე	მან. კა.
12	10	6	6
11	9 50	5	5 50
10	8 75	4	4 75
9	8	3	3 50
8	7 25	2	2 75
7	6 50	1	1 50

კალენ ნომერი—ერთი შუარი.

„ივერიის“ ტელეფონი № 227.

„ივერიის“ ტელეფონი № 227

ქ რ ი ს ტ ე მ ა ლ ს ლ ბ ე ა

დღესასწაულის გამო შემადგინი ნომერი გამოვა პარასკევს, 7 აპრილს.

მოკვირება მესამე ნომერი „მოამბის“ შუბრების მიხედვით.

I რას შერბით, მეტ დამიან ვარ!—სამაგი ასონ ნავლანაშედას.

II თუშური საიდურება.—შეგრება და რ.ოსტომაშედას მიერ.

III გარანანადან ნინო.—საქართველოს ცხოვრებადგან არტურ ლესტის, თანამან გრემანული (გაგრძელება).

IV გოგია.—მოთხრობა განდგომას (დასასრული).

V განხილვა.—მოთხრობა კეის, თრგვლით თ. სოსხიასი.

VI მოსწავლის ანდრე.—ლეკსი თ. სედიონ გუგუნავსი.

VII გუნდობა და მსკვილით.—რომანი გენრი სენკევიჩის, თანამან გ. უ-მისა (გაგრძელება).

VIII მთიულეთი 1804 წელს.—ისტორიული ამბავი ა. ფორბელისა.

IX სასაღვთო შოგუნი და მისი სანუ-დგოგო, სასტრუტო და სამეცნიერო მისწავლობა.—V.—მ. კელ—ს.

X რე და მისი სხვა-და-სხვა გვარად გამოყენება.—II.—რამის მოვლა და შენახვა.—პროფესორის გ. ზატრანაშვილისა (გაგრძელება).

XI ბიბლიოგრაფია.—A. Цагарели.—Свѣдѣнія о памятниках грузинской письменности. Томъ I. Выпускъ третій. Съ портретомъ профессора Д. I. Чубина. С. Петербургъ, 1894. სიბ. დი. დი. დი. დი. დი.

XII სალიტერატურო შენიშვნები.—სხვა მოძღვარი მესამე დასისა—გურბია.—პეტე რუს-ამერელი.—„კვლას“ გვესმისა—პეტე რუს-ამერელი.—„კვლას“ ორი წლის ხადავა გ. წერეთლისა.—სასწავლო სკოლა და „წიგნობისა“ სასწავლო-გადავა.—გ. წერეთელი და მოკლე-დასი კრედიტი.—სამეცნიერო თანხ.

„კვლას“ და სამეცნიერო სწავლა-გონა.—A. რ.ოსტომაშედას წიგნობა.—კავის „განცხადებასა“.—მესამე დასის ისტორიისა.—გ. წერეთელი, ძალად ბუღადა მესამე დასის და პირადად.—მესამე ინტე-მეცნიერობა—ბ. სიგო მესამე დასის.

ძროშობა:

XIII მისწავლა მამობისა.—ბათუმის არქივები.—დაგვიანებული მსკვილით.—მოდე ზეს და კასოშედას.—და გუგუნავსი—რო უნდა ნოტარიუსს და ვოკატს.—ქმობა ურთიერთობისა.—სსკანს როგორ მოდივარ ეს სენ.—საფუძვრადი მინიგინა.—შეიგინა მისა ტომის სხვადა-დასხვა როგორ სესოგობის ერთად, მუგრა.—სურათი მესამე ტექნის მატარებლისა.—სოგორთი რამ ჩვენსა თანაბანს წარსულისა.—მო-რბება და დავა.—კვლე ერთობა და სულმარე ვალატი.—განცხადებულ აქსადაგობის რედაქცია.—მისი დროსა განცხადებისა.—მისი მისის მოქმედების უნაყოფობისა.—ნანსწავ-გოგობისა და ბათუმისა.—ნ. ნ. კელისა.

XIV განცხადებისა:

ქვისტე აღდგა, ძვირფასო მეთი-ბელო! აღდგამ სიხარულისა, ბედ-ნიერებისა, სიძარღვისა, წინ-მსვლელობისა და სახელ-განდობისა მო-კვირებისა; ბნელი უმამართლობისა და უგუნდობისა შემოგავალისა; ნათელი ქეშმარიტებისა და მუცნიერებისა დაგვიადგინო; ჩვენთვის ჯვარ-ცმულის უკვდავი მცნება; „სიყვარული, სიბრალული, ერთობა, მშობა, თანა-სწორობა და თავისუფლება“ ყოველ-დღიურ ღოცვად და სჯულად გარ-დავიტოვო!

მოგვეცი ნება, ვინც უნდა იყო შენ, ამ ქრისტიანულს ნატურთ მო-გებებო!

იმედია, დღევანდელი დღე შენს გულსაც და სულსაც აღტაცებით შე-მოსის, იმდენულიად ამბებებს, სიყვარულით გამსჭვალავს და ამგვარად ცოტა ხნით მიიწე დაივიწყებს იმ ვარაზსა და ტანჯვას, რასაც თე-ოთეული ჩვენთაგან დღევანდელი ცხოვრებისაგანა სცდის!

მართალია, ძნელია იმისი სრულიად დავიწყება აღმინისაგან, რაც მის აწმებულ და ცრემლად აღწვას, მაგრამ უნდა უკეთესად შევადგინო და უკეთობას გვრძნობს ხოლმე მაშინ მისთვის იმედისა, მოთმინებისა და მეკალიდონების გარდა არა არის არა სპირაო: კაცი ტანჯვისათვის მოვლი-ნებული ტანჯვის არ უნდა შეუშინ-დეს—ნათქვამი ტანჯვის დასასრულს არის დასაწყისი ნეტარებისა; სხეუ-ლის სიკვდილის შემდეგ იწყება ცხო-ვრება სულისა, ცრემლს მოხდევს სი-ხარულით!

დავიკრებო, შორს-გამგებრე-ლი თეოდორდს გაუმჯობესებს და წინმსვლელობას შენიშნავს ჩვენს ცხო-ვრებაში. რასაკვირველია, ამ გაუმჯო-რებებში დასვენების დავგიგინებო-ბულ ცხოვრებამდის დიდი ნაბიჯია, მაგრამ ვერც ერთი ადამიანი, ვერც ერთი სამეფო, ვერც ერთი ერი ერთ-თაზეა ამ ნაბიჯს ვერ გარდასდგავს: ამას სჭირდება დრო, საშუალება, შრომა, მეკალიდონობა და სულიერი განვითარება. მეტადვე ყოველივე ეს საჭიროა იმ მკირე ერისათვის, რომელსაც დასაბამითვე ხანგრძლივი მშვილობა და სიხარული არ უცლია, რომელსაც მეტრები და მეტრ-მოკე-რები ჰკლავდნენ და მოსვენებას არ ა-ღებდნენ.

სწრეს შეგვაშინებს, საყვარელო

მკითხველო, რომ დღეს თვით ჩვენ შორისაც არის უთანხმოება, უსწორ-მასწორება და კამათი: ერთი რომ ეს ყველაფერი არის და მეორე, რომ ყო-ველი ჩვენის ქვეყნის ჯგუფი, ვითომ-და სხვა-და-სხვა კილოზად მგლობებ-ლი, ერთისა და იმავე გრძნობით, მი-სწრაფებით, სიყვარულით და სასო-ებით არის აღტურვილი, ერთისა და იმავე მომავალს ეტრფის, ერთისა და იმავე წარსულში სულდგმულობს და ერთისა და იმავე ვარაშს მოსტყვამს და კეთილმეტყველებს!.. სადღე უნდა წავი-დეს ჩვენი ძმა, რომ დავაბრუნდებოქ უნდა შეივარდეს, რაკ დღევანდელდ უნდა იყოს გარდაცემული, მიიწე ის ჩვენ არ დავგვირდებო, არ მოგ-წვეულება. ჩვენ ყველანი შეკრულ-ვართ იმ დაუმსხვრევლისა და ხელ-უხლებელის ძლიერების ჯაჭვით, რომელსაც მამულის სიყვარული და ერთეული თავ-მოშორებობა ეწო-დება! ეს ერთად-ერთი სანატრე-ლი და მოსაწონებელი ჯაჭვი, და-ნდერძებული ძველთაგან, წარსულის საყურებობის ძველმეზღვე არის მიმა-გრებელი და მის ვერავითარი ძალა თვით-მნებლობა ვერ შეშუსრავს. მაშასადამე, ყოველივე სასოწარკვეთი-ლობა და შიში უდავლო და მე-ტი არის!

ჩვეთვის მხოლოდ საჭიროა ძმობისა და ერთობის ტაძრის გაძლიერება, გა-თავისებობა, გამშვენება მსგავსად ქრის-ტი მცნებისა; ამას ვეცდებით, ეს შევიძლიათ; დაუტეოთ ყოველივე პირადი, მკორედი, წამიერი და შეუ-დგეთ ჩვენის სულიერის დიდებისა და ძლიერების მოპოვებას. ჩვენ ამის და-საწყისს უკვე ვხედავთ და აი, ამისათვის ასეთის აღტაცებით გილოცავ, ძვირ-ფასო მკითხველო, დიდებულის მოძ-ღერის ბრწყინვალე აღდგომას, სრუ-

ლიდ იმდენული ჩვენის სულიერად აღდგომისა.

შოშანი.

ა ლ გ ო მ ა

დავიტრებო ბეგეი, ჰვეგეს, ოხრავს მუარე ბეღელდა, იქვე ათის წლის რეზიკო დაკორტილობს ველზედა; ხან მოგებევა პაპა მისს, ხან ვითომ დაიძინებს, ხან წამოხტება, შეკვივლებს, ხით-ხითით გაიკნინებს; ხან ავგარჯენსა წაართმევს, ხან ისევ დაუბრუნებს, წითელი კვერცი ხელში აქვს, წითლებდ იკაუნებს!.. ძიხის: „ჭრისტი აღსდგაო!“ „ქეშმარიტად“—საც მღერისა, აიღებო უსჯულოება და ძალ-ღიდება მეტრისა. გამბათული, პაპა-ჯან, მე ნუ მოგეკვდ მაღო! რამდენი კვერცი მოგართვა, აბა, პა, დათავალო: ეს ხუთი დღემ მიმკლია, ეს ოთხი—ჩვენს მღვდელშია, ეს ორი კურლი—სოსომა, პატარა მებზობელო. ყველა შენ გქონდეს, ბაბუკო, შენ გენაცვლოს რეზიკო; „ჭრისტი აღსდგა“ ვსთქვათ,—სტუმ-რებო!

იყოს ჩვენი ეზოა! პაპა შეიღის-შეიღის შეზხედა, ცრემლი მოადე თვალზედა, მართოლავრე ხელი კნისთა მან შეთიოდა თავზედა და სთქვა: „ჰე, შელო, რამდენჯერ აღდგომა გავგებებო; რამდენჯერ გვითქვამს ვალობა, სისხარული მხეზია; შეგვიღებია კვერციხეცი

უკლები

ქრისტი აღდგა!

ერთს წუთს, ერთს წამს დავიწყეთ გულის ვარამი და მქეცანასა შერიგების ვუღდენთა საღამო.

შეგწყვიტათ კენისა, თავი მივცეთ ტუბილს ოცნებას, მით ვისულდგმულეთ, რომ აღდგომი მოსდევს „წინებასა“.

ღე, ერთს წუთს მანაც გულმა ტუბილად გაითრიალი და გლოვის ცრემლი სიხარულის ცრემლი შესცვალოს!

მაშ, მეგობარო, უკუ-გაერთ ერთს წუთს ვარამი აუ „ჭრისტი აღდგა!“ ურთიერთსა მიეცეთ საღამო.

ი. ველიშვილი.

სოფლური აღდგომა

(ქრისტესია დედაშვილის ნაბობი).

დიდ-შაბათს საღამოს ვარე ხშირი ბინდი იყო დღემიწახედ დატყული, როდესაც ვიწვე ეკლესიაში წასსე-ლულად მზიდება: ჩავიცი ახალი ჩო-ხა, ახალი კალუმნის ქული დახტურე და ვადვიწერე პირგვარი. გამაღვი-დასილიდან და, რაღა თქმა უნდა, გ-ვიწე პირ-და-პირ ეკლესიისაკენ. მთე-ლი კარმდამო საყდრისა დღესგით იყო განათებული. ყმაწვილ ბიჭის ქალიღან დიდრან-დიდრანი ხმლი კუნძული მოტანათ, მიეწყით ერთი-ერთიანიმეზღვე და წაიკვიდებინათ ტე-ცხლი. ცეცხლის ალი უჩინრად მ-ს-ღებოდა კაცის სიმაღლედ შეგო-ვებულს ხეღს კუნძებსა და სასიამო-ლო გუგუნავდა დალაღობდა წითლა-და. ნაადრევი ვახუშტის ცივი და-მე იყო. მოწმენდლის ცაზედ საყე-გაბადრული მთავრე იდგა და ისეთი მითრანებობა დასცქეროდა ბედნიერს საქრისტიანოს, თითქო ისიც დამისი პაწია შეღებები—ვარსკვლავებუ-

ქრისტი აღდგომას დღესასწაულ-ბენი. ნაადრევი ვახუშტისა და ამ მოწმენდლის ცივი ვარე ლა-ზიანიანდ ცილად; ამიტომაც ცეცხ-ლი ვერ კიდე გამიჩელი იყო. დარ-თული, მითრანული ვოგო-ბიჭები რა-მდენსავე რიგად შემოხვეოდნენ ამ მღვდელს ქიაკოპოსს, უკრავდნენ დარბას და მუსიკას და მარდის ქიკო-პოსი უღიოდნენ ცეცხრას. მივიღე მეცა. მთელის სოფლის ხალხს იქ მო-ყვარა თავი, ორმად მოხუცებული თან-თერთი ბერი-კაცები, შუა-ხანში შესული, ჯანითა და ორნით სასე-ვაკაცები ჭ ახლად წერე-ულგაშა კო-რებულნი სანდო ბიჭები არცულე-ვნენ ერთმანეთში. მოათამაშე გოგო-ბიჭებს საღტესავით შემოვრტყით ვარეშობა და დავამთ ძველები, მამა-პაპებო ფეხებო, მე მაშინ ვერ კიდე ყოჩად ვიყავი. ამოვხვეული ამოვიწმინდე ყელი და დავიხმე: წმი-და გიორგი ცხოველო, ცხოველო!.. ჩემს პირ-და-პირ ფეხებულნი იდგა ორმადი წლის ბერი-კაცი ბერეა-იობტარაშვილი. გვირავა თუ არა, ზატონი, ჩემი ხმა, ამ ბერი-კაცს რა-

ლად დავმართა: უტებ წელში ვასწო-ლად, თვალები გამოზრუნდა, თავი მაღლა აიღო და მომხმა: შენ სალო-ცვად მოველო, მოველო იმ ბრწყინ-ვალ დღესასწაულსა ვფიცავ, რომ დღესს-კი ვრუნდელი მიგლის ძარ-ღებში, როცა იმ დღესიკლის ხმა მაგანდებ! იმხელა მოხუცებულმა პირე დიქვა, როგორც მუხი. წინა-ბიბლიად თითქო ყველანი შევკრ-თით... ვიცოდით, რომ ბერეა ერთს დარბს გამოჩენილი მოძღვრალი იყო, მაგრამ მას შემდეგ, რაც ერთხელ, ნადირობის დროს, უცაბედლ კო-ცი შემოაკვდა, მისი სიმღერა აღა-რავის აღარ გავგვინა. ესე ვაბტა-რა თითქმის ოცი წელწილად და გვე-რავნა, რომ ბერეას ხმაც წაფრთხი-და სიმღერაც [დივიწყაო. მაგრამ, დილითის ღელის სამართალი რაც-კი ნაადრევი იმ მაღლიანისაგან აქვს მინიკებული, ის თურმე ადვილად არა-ჰქრება. პირველ მკირე ხნის შეკრ-ობის მიხედვით საზოგადო აღტაცება-მანამ ისეთი ძლიერებით ილოგია-ლა, თითქო მთა და ბარი ირყვავა. მე ბეგისი უწეროსი ვიყავ ბერიკა-

ზედ და ამიტომ გამოვიღეთ თვისა, მო-ვიკრიბე ძალა და ღონე და დავკვი-ვე: შეღობებულსა ჩემს გულსა, ჩემს გულსა!.. „შენი ჰირიმე ბიჭო, ჰიტე, შენი, დამიხმა ბერეაკობა და უფრო მეტის ძალი შესძება: შენი წყალობა ბიჭო, მოლო!.. ორმოც-სამოცი კო-ცის ბანი გრიალებდა, გუგუნებდა და, ჩვეუც ამისგან ფრთვ-შესხულ-ნი, მაღლა და მაღლა ავიღოთ, ახალგაზღვრებდ უფრო მეტი გმუ-ქნადით, ვკურტრუმობით და თა-ნაც სხვა-და-სხვა კილოზედ ვატრია-ლებდით ხმასა.

ბოლოს გათავად ფერხული და, როგორც წესია, მიჰყვა „კანგალი და გოგონა“. ამ დროს ქალბერიც წა-მოადგინე წინა: შეღებებულმა გო-გო-ბიჭებმა უწყეს ცეკვა-თამაში. უტებ ვარღავ მხარე და გამორჩა ლაზა-თიანდ ჩაცმულ-დახურული დარეგა-ნა. ეს დედა-კაცი ბერეაზედ თუ არ უფროსი, უწეროსი არაოდეს არ იქ-ნებოდა! ღმერთმა აცხობა! მთელს ამ ჩვენს მხარეში ის იყო ბეზიაცა და ეჭიმიც. ამასთანავე კარგი სამეზობ-

და ნატრით მივგვიკვლივით, მაგრამ სიბრძნის ტრამპლის გზა მით ვერ გავგვიკვლივით... მაგრამ ვერ შენ რაჟა ვერ გავწარვს უსამართლობის ბრტკლებში, როცა ვიგებ — იტრებ, მაშინ მეც შეგებრალები... ეს უხვბარ, ფხვნი წამოიღა, ხელი მოხვეია რეზოსა და მიაშურეს ღლიონის მიღებითი ავსებულს გზას...

„აღდგომისა შენს“ ჰვალობენ ხშირ ტკბილის ძილის პირისა... რეზოჟი ჰვალობს — ხით-ხითებს, ბეტიკი ჰვალობს — სტრისა... გრ. აბაშვი.

საბუნდობლო მოსახრება.

ცხრამეტმა საუკუნემ განვლო მის შემდეგ, რაც პირველი მოკლდარი ახალის მცნების ჯვარს სწორად იმ სიყვარულისა და სამართლიანობის დასაწყობებლად კაცთა ნათესავთ შორის, რომელიც დღესაც სანატრელია და მიუწლოველი!

სამომავლოდ საუბრებშია მიმავალი მაცხოვარმა იმ დღესვე შეუნდო თვისთა მტარვალთა, რადგანაც აზრი ქრისტეს სჯულის ერთიანად ისაფუფილებს აზრს ავსებულს. მაგრამ ისინი, ვინც აღიარებენ ჯვარს და სხარატებს, დღესაც ვერ შეიგებებიან ქვეშაობის ხასისთა ღვთაების სჯულ-მდებულისს. მის შემდეგ ნათესავი ისრაელის გრისა შეიქა დადევნა და ის, რაც თითონ წამებულმა აბატია ამ ხანგრძლივ წამებულს ერს, არამცა და არამც არ შეუძლია ქრისტეანთა კაცობრიობაში პირველის დიდგანა დასწავლული ავსომოდ საშინელი წყალება და უსამართლობა გზარელის გრის მიმართ არ შეუწყვეტია.

ასეთმა დამოკლებულმა გამოიწვია დევნა კრემისკვირველი ნიჭი წინააღმდეგობისა და ვასაკარი სულის ძალი, რომელმაც შეარჩინა ამ ტრამპ ერთიანად თავისი საკუთარი კრონული სხე და ხსიათა. იმ გაცხარებულ ბრძოლამ, რომელშიც არის გზარელი გრია, და ნარჩენ კაცობრიობასთან, დაუბალო, გამოკლირი, ქრისმა და ღმრის ნათესავიან — გამოხადევი აღმოაჩინა იყო. ვინებზე, როგორც ჩვენს სოფელში, ისე რამდენსავე ასობა მხოლოდ სოფლებში ისეთი არიან არ მოიპოვებოდნენ, რომელზეც ამ დარბაზისულ დედა-ადამიანს რაიმე ამაგი, სიკეთე არ დაეთოსო. ამიტომაც ყველამ უფროდ ის და ყველანიც დიდი, თუ პატარა, ქალი, თუ კაცი მის ეგნობილით, დიდ-დედა დარეჯანსა: „აი, ამ ბებრეულებს დარეჯანსა“ გავლა, ბატონო, ხელები და შარად დაუარა უტყუარი. მის გამოთავისშეხებ მოჰყვა სერთო სიკლ-ხარხარი. ცანგლა და ტაში გაძლიერდა. უტყე შესდგა დარეჯანს და გრასაც მძიმედ დაუტარა თავი. მივიხედე იქით და დავინახე ზედდგარიან ტეტია! ტეტია კარგა ხნისი მებრკაკი იყო. დაბალი, სქელი ტანი ჰქონდა და რაღაც მრისხანების ვარსკვლავზედ იყო დაბადებული. მის შუბლად შეკრული სქელს წარბებს აღვირდ ვგრავინ დარბაზად ვახსნილსა მუდამ თავჩაქინდრული დადიობა და ლამაზის დროს გავჯავრებულდით იბღვირებოდა, სოფელის ის ყველას ეჯავრებოდა. ტეტია რომ სუს-

მის მრავალი უსიამოვნო თვისებანი, რომელიც პარდაზონი შედგეია ხანგრძლივის განსაცდელის თვით-არსებობის დასაცველად. დღეს იმ ქვეყნში, სადაც დამოკლებულმა მკვიდრთა შორის კანონზედ არის დამყარებული, იქ ეს სიძულვილი და მტრობა მოისპო და ებრაელი ისეთივე კეთილ დასაყვარელი მოკლდეულმა მკვიდრთა შორის იკონა. ქრისტე აღსდგა — დაიქცემა ცისკარიც და მტრის სიხარულისგან, კის სიგრცემში ჩაინთქა. ქვეშაობატი — ღმირით უსასუსა ცამ და მათელმა ბუნებამ თავი დახარა ამ დიდის სიტყვის წინაშე. აქაც კი და მთელი ქვეყანა, ამდგარ და მთელი სოფელი, ქრისტე აღსდგა — ქვეშაობატი! ეუბნება ერთი მეორეს, უხარხარ, უხარხარ ყველს და მტრის სიამოვნებელ ნეტარების ცრემლი თვალიდან გადმოსდის.

ს. ფ — ეკლესიის გალავანი წითლად შეიღვა. წინააღმდეგობატი სიტყვებს ცეცხლს უთქვამს სოფელს და სიხარულით ვარს შემოუხსდნენ. პატარა ბიჭები განუწყვეტლავ რკადნენ ხარს და ვაღვიძებულს სოფელს კარს ჰანგად ივლინებოდა მისი ხმა. ეკლესიასთან მთელი ხალხი მოგროვდა. მალე კობტლ წვერ-მოპარსული მნათევ გეორგი და ხელში საყდრის გასდებები ეპირა და აღწავა მილიდა ეკლესიისაკენ. ხალხი შეინძრა, სიამოვნებით დაიხმარეს. მალე, ძალიან მალე გიგონებდნენ სანეტარო ხმას ქრისტე აღსდგა და წითელ კვერცხებს ერთმანეთის დაუტრავდნენ. გახალდა და ხეზუზუბდა ცეცხლი, გაუბრწყინდა და ხე გუხებს. ვიღაც ელიან, რატომ ერთმანეთს არ გადაებევიან და არ დაკოცნა. მაგრამ... ჯერ მღვდელი არ მიიღო. სულიერი მამის უტყვიან. ავტრ გამონანა მღვდელიც, მოდიონდა დინჯად, მოდრებულულის სახით, ვერცხლის თავიან დიდ ჯოხს ზანტად მიიჩნევდა და ამის სოვა ვახსნიან ანდოვრას უფრიალებდა. მღვდელს უყარ მოსყვდა და იკავინა, რადეც დაბალის ტრის და უსამოვნოდ სახის ეყო. მაგრამ მის სახეს ახლა-კი დიმილი გადამკვროდა და ამდგრეული თვალები შარდად უტიკიბებდა. ეტყობოდა, რომ „ტელეპია“ დაიკავინა

„მრისმა აღსდგა“

წყვილილი მოკლეს ცის კამარის ფრთა შემოკრა ანთიადის წინამორბედმა აღიონმა და ამომხალვითი გაანათლო. წითლად შედებულს ალიონის კვარცხლებთან კობტლ გამოინასვე კაცობრი და მოკიციმი-მოლოერი საამოვნებით დნებოდა. ცის თანდათან ღიმი ეპარებოდა, გულმკერდი ეშლებოდა და ნელ-ნელა ქვეყანასაც შვი მიანდობილებდებოდა. შეკრთა, მილიდა ღამის გუზაგი და გავირთებული მისს მოეფარა, ვარიერება ცა ვაიზობრა ქვეყანა, სამყარომ სიამოვნებით ცრემლი დადგა

ტ უღონო კაცი ყოფილიყო, ექვი არ უნდა ამ სიძულვილის გამოაშკარებებს სოფელი არ დაუგვიანებდა: მასხარათ ავადგება და მოსყვება აღარ ექნებოდა მოკლირი, ლაზლანდარა სოფელს გოგო-ბიჭებსაცაჟ! მაგრამ დღეს ვის ება თავი ცოცხალი!.. ვინ გაუბედვდა მის რაიმე შეფრახებებს ამავად ღონიერი, უშიშარი და გამამავე დადამიანი ჩემს სიკოცხლში მეორე აღარსად არ მიინახეს. სამოკის წილის ბერიკაცო რაგულ-სამჯერი გათხობა ხიზამპირული ქილაობაში და ამან ვერ გაუხედა ვასკლა. ამისთანა კაცისა, რაღა თქმა უნდა, არა თუ ქვეყნებს და პატარებს, დიდ კაცებსაც კი გვეშინოდა: მომავალი რომ დაგვეხანა, გზას აუტყველით ხოლმე, ლაპარაკისა და მუშაობის დროს ვერ აღვბობოდა. ტყულები, ღმირი, დროს გატარება ჰქონიერ ეგვრებოდა ტეტისა, მაგრამ ამ აღდგომა ღამეს ისიც მისულიყო საყდრის კარებზედ, მისი გაეტაცნა საერთო მხიარულეობას და, წარბ-გა-გოლოლი, ჩამძვარიყო ხალხში, როცა მის წინ „დიდ-დედა დარეჯანა“ შესდგა და თავის მძიმე დაკვირთ სთამამოლო გამოიწვია, მან ჯერ მთელი სახით გაიბიძგა

და დედამონამ ნამძინარევი პირი მოინანა. მაგრამ ზარის რკა ვახსნა. „ქრისტე აღსდგა!“ — დაიქრიალა სოფ. ფ — მის პატარა ეკლესიის ზარმა და გამოაღვიძებულ სოფელს სასიამოვნო ხმა აცრიაბა. ქვეშაობატი! — ბანი მისცა მიღამომ. ქრისტე აღსდგა — დაიქცემა ცისკარიც და მტრის სიხარულისგან, კის სიგრცემში ჩაინთქა. ქვეშაობატი — ღმირით უსასუსა ცამ და მათელმა ბუნებამ თავი დახარა ამ დიდის სიტყვის წინაშე. აქაც კი და მთელი ქვეყანა, ამდგარ და მთელი სოფელი, ქრისტე აღსდგა — ქვეშაობატი! ეუბნება ერთი მეორეს, უხარხარ, უხარხარ ყველს და მტრის სიამოვნებელ ნეტარების ცრემლი თვალიდან გადმოსდის.

ს. ფ — ეკლესიის გალავანი წითლად შეიღვა. წინააღმდეგობატი სიტყვებს ცეცხლს უთქვამს სოფელს და სიხარულით ვარს შემოუხსდნენ. პატარა ბიჭები განუწყვეტლავ რკადნენ ხარს და ვაღვიძებულს სოფელს კარს ჰანგად ივლინებოდა მისი ხმა. ეკლესიასთან მთელი ხალხი მოგროვდა. მალე კობტლ წვერ-მოპარსული მნათევ გეორგი და ხელში საყდრის გასდებები ეპირა და აღწავა მილიდა ეკლესიისაკენ. ხალხი შეინძრა, სიამოვნებით დაიხმარეს. მალე, ძალიან მალე გიგონებდნენ სანეტარო ხმას ქრისტე აღსდგა და წითელ კვერცხებს ერთმანეთის დაუტრავდნენ. გახალდა და ხეზუზუბდა ცეცხლი, გაუბრწყინდა და ხე გუხებს. ვიღაც ელიან, რატომ ერთმანეთს არ გადაებევიან და არ დაკოცნა. მაგრამ... ჯერ მღვდელი არ მიიღო. სულიერი მამის უტყვიან. ავტრ გამონანა მღვდელიც, მოდიონდა დინჯად, მოდრებულულის სახით, ვერცხლის თავიან დიდ ჯოხს ზანტად მიიჩნევდა და ამის სოვა ვახსნიან ანდოვრას უფრიალებდა. მღვდელს უყარ მოსყვდა და იკავინა, რადეც დაბალის ტრის და უსამოვნოდ სახის ეყო. მაგრამ მის სახეს ახლა-კი დიმილი გადამკვროდა და ამდგრეული თვალები შარდად უტიკიბებდა. ეტყობოდა, რომ „ტელეპია“ დაიკავინა

ქართული ანდაზა. ჩვენს საწყალ ტეტისაც სწორედ ამ მუხრის საქმე დავხარა: ამ ძახილმა წააქეზა, გააბრავეა და მართლა ერთი ღონიერად დაპარა ფეხი და რაც ძალი და ღონე ჰქონდა ისკუბა. ძირს დაშვების დროს როგორც ფეხი ფეხს წამოიკრა და უცებ ამოწმდა ხალხში აფუტუხარული ცეცხლის წინ გულდასიკრი გაშულარობა. მათურებელი აქცემოდ ცეცხლი კბილით ძლიერ ეჭირათ ახლა-კი წყლით გულიანიც ეჭირათ ხარხარისკისკით ვიგონებდნენ აქეთ-იქითა. ჩვენი შერცხენი ფეხზედ, ერთი მგლოვანი მიიბედა-მოხედა, რა-კი ახლა-ახლა ადამიანი ვეყარ დაინახა, ტუნშულით გასწია შნისკენ.

ესე მხიარულად: სიმღერისა და ივეგავში, სიცილისა და ხმობობაში კავებტრე მთელი ის დამე. მტრულ-ღიაყვინც მოპარხანდნენ. დარეჯან-ზარი, საყდრის კარიც ვაილი და ჩვენც ფეცო-ფეცოთ შეგვგოვდით მწიბდ ტამარში. ცოტა ხანს უკან შექმნილი მღვდელი გამოვიტრიავე

ეს სიკეთეს და მღვდელმაც გული ვეყარ მიიბრუნა თავის მრგვლზედ სულ ეხმებებოდა, თუდ უკეთებოდა და ემუქრებოდა, რომ აქველის გაღასასლებით თუ მღვდლის პატრის-ცემს არ ისწავლებოდა.

გაიხალა ეკლესია. გაიყო ხალხით და გალაღობებული ტრამპი ღვთისა სალაღობლად დაემზადა. ან. თე-ღიაყვინა სანთლები აიღეს ხელში, მრევლთაგანმა ხატები, მღვდელი წინ გამოიმღვარეს და ღვთისა დაიწყეს. ქრისტე აღსდგა მკედრით...“ გვიხმა საყდრის ვალავანში და ქალა-მირალით მოეფინა, ეს სისიხარული ხმა, გაღობდა მღვდელი, გაღობდა მთელი გრია. ასე გასიჯეთ თიზობისა წლის დედამბერი, წითში ცხრად მობირალი მძინარეული-კი ბანს ად. ლღვდა მგლოვანი ხალხს და მკლესიას ბრძაბიით ვარს უფლავდა. — საყდარში თითქმის აღარავინ დარჩა, ყველა ანთებულის სანთლებით კარში გამოიშლიყო. მხოლოდ ზუგუნი დღა, თითქმის იტრავო, და მხოლოდყო ღვთის-შობლის ხატის წინ და მწარედ ქეთიანდა. ხელში, სახლში ჩამოქრული სანთელი ეჭირა. დასებულ-გაბუნებული ტეტრისი“ კამა ძლიერ უფრავდა დასეთქოს შიშველა ფეხებს დასებულის მანდილიდან ქალარა კაცები გამოიჩნებოდა. ზურვის დედა ლოკულობდა გულმხარავალედ და თავის ერთადერთს შვილს, დღეს ციხეში დამწყვედულს, ვეღვრებდა ღვთის-შობლად.

ხალხი ისევ ეკლესიაში შემოვიდა. ზურვის დედა-კი საყდრის გრის კუთხეში მიღვა და მწარე ფიქრები ში გაეგროა. მისი ოცნება სიტყვა არა შორდებოდა: „ვიამე შვილო იქნება გვიან, იქნება გწყურბან... დრო-გამო შეგებთ წამობისხედა ხოლმე და მოსაშენებელი პირჯვარის იწურდა. მისს ყურებში ხალხის გრია ამული ისმობდა, ვინცე-კი ისევ შვილს დაუფრავტებოდა. „ნეტა თუ ისევ იმ მყარას ოთახში იქნება ჩემი ზურვი, იქნება ისინიც საყდარში არიან... ვი დედა და მოუყვდეს... რა მომივიდა, აქვენ გენაცვალეთ? ჰეჭერობს დედა. ეს რა

ზიდგან, აილი ვერც ერთი დიდი ნიჭილებანი ვერცხლის ჯვარი, დაუძახა ბერუბას და მიასვენა გულზედ. მერე მე დამჩნია თავი, მომცა წინადა გიორგისა, ძვირფასის თვლები შეუვილი, ხატე და დასაყენა ბერუბას გვერდზე; შემდეგ სხვებს, უფრახხინის, დარბაზისულს კაცებს დაუქმბა და ყველას თითო ხატი მოსცა. ავანთეთ ყვალბატრები და გამოვდით ვაყდრის კარებზედ, სადაც დაგვედა მთელი ჩვენის სოფლის დიდი თუ პატარა. ამათაც ყველას ანთებულ სანთლები ეჭირათ ხელში და ქუდ-მიხილდები მხიარულის მოკრძალებით შემოსიქრებდნენ წმინდა, სასწაულით გამოქმნეს ხატებსა. მაღალის, მკვენიერის ხით იწყო გაღობა მღვდელმა: ქრისტე აღსდგა მკვერებით, სიკვდილითა სიკვდილის დამირაგუნველი და საფლავების შინადა ცხოვრების მიმნიქებელი... დაიწყა გაღობა და გავიძლავა წინ; ჩვენც მივძახეთ ზარნი და დაღვინებთ ვაგვიკეთ უკანა. დანდესაც შემოეფარეთ საყდარს და მის კარებ წინ შეგებრებო, მღვდელმა დაიხანა: ქრისტე აღსდგა, შვილებო, ქრისტე აღსდგა!.. და ხალხიც ერთხმად დაიკრია: ქვეშაობატი აღს-

ეს სიკეთეს და მღვდელმაც გული ვეყარ მიიბრუნა თავის მრგვლზედ სულ ეხმებებოდა, თუდ უკეთებოდა და ემუქრებოდა, რომ აქველის გაღასასლებით თუ მღვდლის პატრის-ცემს არ ისწავლებოდა.

გაიხალა ეკლესია. გაიყო ხალხით და გალაღობებული ტრამპი ღვთისა სალაღობლად დაემზადა. ან. თე-ღიაყვინა სანთლები აიღეს ხელში, მრევლთაგანმა ხატები, მღვდელი წინ გამოიმღვარეს და ღვთისა დაიწყეს. ქრისტე აღსდგა მკედრით...“ გვიხმა საყდრის ვალავანში და ქალა-მირალით მოეფინა, ეს სისიხარული ხმა, გაღობდა მღვდელი, გაღობდა მთელი გრია. ასე გასიჯეთ თიზობისა წლის დედამბერი, წითში ცხრად მობირალი მძინარეული-კი ბანს ად. ლღვდა მგლოვანი ხალხს და მკლესიას ბრძაბიით ვარს უფლავდა. — საყდარში თითქმის აღარავინ დარჩა, ყველა ანთებულის სანთლებით კარში გამოიშლიყო. მხოლოდ ზუგუნი დღა, თითქმის იტრავო, და მხოლოდყო ღვთის-შობლის ხატის წინ და მწარედ ქეთიანდა. ხელში, სახლში ჩამოქრული სანთელი ეჭირა. დასებულ-გაბუნებული ტეტრისი“ კამა ძლიერ უფრავდა დასეთქოს შიშველა ფეხებს დასებულის მანდილიდან ქალარა კაცები გამოიჩნებოდა. ზურვის დედა ლოკულობდა გულმხარავალედ და თავის ერთადერთს შვილს, დღეს ციხეში დამწყვედულს, ვეღვრებდა ღვთის-შობლად.

ხალხი ისევ ეკლესიაში შემოვიდა. ზურვის დედა-კი საყდრის გრის კუთხეში მიღვა და მწარე ფიქრები ში გაეგროა. მისი ოცნება სიტყვა არა შორდებოდა: „ვიამე შვილო იქნება გვიან, იქნება გწყურბან... დრო-გამო შეგებთ წამობისხედა ხოლმე და მოსაშენებელი პირჯვარის იწურდა. მისს ყურებში ხალხის გრია ამული ისმობდა, ვინცე-კი ისევ შვილს დაუფრავტებოდა. „ნეტა თუ ისევ იმ მყარას ოთახში იქნება ჩემი ზურვი, იქნება ისინიც საყდარში არიან... ვი დედა და მოუყვდეს... რა მომივიდა, აქვენ გენაცვალეთ? ჰეჭერობს დედა. ეს რა

ზიდგან, აილი ვერც ერთი დიდი ნიჭილებანი ვერცხლის ჯვარი, დაუძახა ბერუბას და მიასვენა გულზედ. მერე მე დამჩნია თავი, მომცა წინადა გიორგისა, ძვირფასის თვლები შეუვილი, ხატე და დასაყენა ბერუბას გვერდზე; შემდეგ სხვებს, უფრახხინის, დარბაზისულს კაცებს დაუქმბა და ყველას თითო ხატი მოსცა. ავანთეთ ყვალბატრები და გამოვდით ვაყდრის კარებზედ, სადაც დაგვედა მთელი ჩვენის სოფლის დიდი თუ პატარა. ამათაც ყველას ანთებულ სანთლები ეჭირათ ხელში და ქუდ-მიხილდები მხიარულის მოკრძალებით შემოსიქრებდნენ წმინდა, სასწაულით გამოქმნეს ხატებსა. მაღალის, მკვენიერის ხით იწყო გაღობა მღვდელმა: ქრისტე აღსდგა მკვერებით, სიკვდილითა სიკვდილის დამირაგუნველი და საფლავების შინადა ცხოვრების მიმნიქებელი... დაიწყა გაღობა და გავიძლავა წინ; ჩვენც მივძახეთ ზარნი და დაღვინებთ ვაგვიკეთ უკანა. დანდესაც შემოეფარეთ საყდარს და მის კარებ წინ შეგებრებო, მღვდელმა დაიხანა: ქრისტე აღსდგა, შვილებო, ქრისტე აღსდგა!.. და ხალხიც ერთხმად დაიკრია: ქვეშაობატი აღს-

მაგრამ მოხუცმა განაგრძო გზა თვისი მისი სულითა. შერცხვათ მისი მხლებელი ყველასი მოხუცის ესრეთ მხნეობის, ამხედრდნენ თვითცა, თან გაჰყენენ, თუც შიში ჰქონდათ ტყეობის...

V

მიუვალს, უტეხსა ტყეში ვერც პედავდა სიარულს, რადგან იქ ავაზაყენთან ვერ ასცდებოდა შერცხ მტრულს, მაგრამ მოციქულს ყველა ეს ვერ ჰგვირდა შიშს და ძრწოლას, ამბობდა: „ტანჯვა კაცთათვის სჯობსო უსკამდე წოლასა“. მისსა მხნეობას თან-და-თან ემატებოდა ძალია და ის გარდავლია, რომელიც კაცთაგან გარდავლია. წმინდის გრძნობით და ღვთიურის აზრებით გატაცებული ანგელოსს მოგაგონებდათ მის სახე გაზრდუნებული. მისი მხლებლები ამბობდნენ: „იღიბა. შენ ღვთის ძალია, რომ შენის სწავლით იქ ჩხრობს მოხუცთ ამისთანაო! ხანგრძლივ მგზავრობის შემდეგ ავაზათ მიუხედავდნენ, მისი მოციქულის მხლებელნი შეკრთნენ შემწინდენ განშორდნენ. დარჩა მარტოკა ივანე ავაზათ იღვტს ხელშია, მაგრამ გაიოკეს, მახუცი ჩააგდეს განსცდელშია; ავაზათა ბრბო ჰკვირობდა მოხუცის ასეთს ქვეყასა, რომ არა სთხოვდა ვაჟებსა და არც უთვლიდა წყევასა, და მისსა ნაცვლად მოხუცი ამბობდა წმიდანანეთა, სადაც არს თქვენი ბეღალი, გვედრით, დამანახეთო... შეერთა ბეღლი გაშტრდა, დაბნა სრულიად გაიბნა, მოხუცის სათნოს დანახვით გულმა დაუწყაოა ღონება... გაიქცა ვითა ნადირი, გაურბის მონადირესა, მაგრამ თან გაჰყვა მოძღვარი გზა-ცდომილს ყრბასა მტორისა. — მოიკა, შვილო! მისძახდა მოხუცი დაღონებული, მაგრამ სულ უფრო შორს, შორსა ბრბობდა გაშეცდული. — მოიკა, შვილო! კვლავ უთხრა, აღარ მაქვს ღონე-ძალითა, ვეღარ მოაგებები დადილი ვარ და მიზნულდება თვალითა, გაისხნევი, თუ როგორ მე შენ გაყვარდ ყრბობასა, შემბარალე და მომხედე, ნუ მოინდომებ გომბასა... შესტვა, გაჩერდა ბეღლი, ხედნი დაიწყო გულხედა, ოხრავდა, კვსდა. ვით ოხრავს— სნეული ქარს და წელულებდა. თავ-ჩაქინდრული ირლდა მოციქულისა ხლებსა, ღვთიურმა გომბობამ შეიპყრო, აღარ ფიქრობდა ვენებასა. მიუხედავდა ივანე დალილი შეკრებულთი, გულხედ მიიჭრდნო აღერისით უხედადი დაღონებული... უთხრა: „წამიღონ, შვილო, შვილო, სოფელი მებთანა, რომ ზუნტე განავარძოთ ცხოვრება ტბილად, ერთად სხებთანა I..“

ბელადმა უთხრა: — „მამაო, ქვეყანა ჩემი მტრია და მისი ხელებისგან მოკვდები, ისე ვით კვდება მწერია!.. პირველს ავაზას მიმბობენ, შემდეგნენ ეშმაკთ მამბასა, არც შემოქმედო მოიღებს ამისთვის ჩემზედ ღმობასა! ერთი-ღა შემჩნა ნუგეშად მკლავი და სატყვეარო, რომ ჩემი თავი ყველა ერს მით დეინახოა მკვდარია...“

დამეხსენ, მოძღვართა მოძღვართა, წყურული ნუ მოიკაო... წყურული არს ილითა პატარისაგან განდევნილი და უფლი. აქ უნდა მოეკვტე, შეგიქმნე სასწრაფო ყურანთ და ყვევისად, მისთვის რომ სოფლად ცხოვრება მუდრო არ მიჩანს თავისად...“

— ნუ, ჩემო შვილო, ნუ სკოდებ ღმერთის ერთა მაცხენებელსა, ძლივე მოისლს და ბრწყინავლს მაშვარალითა გამხარებელსა; ქვეყანა უფლოთ არ არის, შეგინდოს შეკოდებასა, ძმა კვლავ მივიღებს, თუ შენცა ეცდები შენანებას, თვით შემოქმედო მოვიმდებელს თვისს უბესა მოწყალებასა; კეთილის მყოფი კეთილით მოივლს გაზარტებასა; დიდად ცოდვლისა ავაზას ცოდვა ჯგავრება შეენდო, მისთვის რომ სისოებითა შეგედრა ღმერთს, მიენდო.

თვით ღმერთიც ამბობს: „ნებარ არს, ვინცა იგლოვდა გულითა, რომეთუ ნუგეშ-ცქულობდა იქნეს სიხარულითა“. მაშ, შენ რაღას გეშინის, ღვთისა წყალობა დიდა, ყველას შეგინდოს, რაც რომ-კი ბოროტი ვარდახვდები.

დაჰყვა ბელადი მოციქულს, წვიდნენ სოფლად ერთად, გაჰკვირდა ერთი, რომ მოჰყვა ავაზაკი მის მხლებლად... მივიდა ეკლესიაში, გადმოდგა ამბიონხედა, ხალხს ავაზაკი აჩენდა და შემდეგი სთქვა მასზედა: „რამეთუ ესე ძმა ჩემი მკვდარი იყო და ვაცოცხლდა, წაწყვიდილი იყო და სცხონდა“.

დ. ნინოწმინდელი. 1895 წ. თებერვალი.

ინგლისის ჟურნალი პარიზულ ლიტერატურის შესახებ.

ამის წინადა მოყვანილი გვექონდა აზრი ინგლისურ ჟურნალ „Athenaeum“-სა ბ-ნ ოლივერ ვარდრობის წიგნის შესახებ (*). იმავე ჟურნალის 9 მარტის ნომერში 1895 წ. მარტის 21-ისა ერთ რუსულ ზღაპრების წიგნსა და სხვათა შორის ისინივეს წიგნს Miss ვარდრობისისა. აი რას ამბობს ჟურნალი: „საინტერესოა წიგნი დაიბეჭდა ამას წინადა: ქართული ზღაპრები, თარგმანი Miss ვარდრობისისა. ჩვენ არ გვექონდა არავითარი ცნობანი, რადგანაც ამ წიგნების დამწერებმა, თავისი ერის გარდა, სხვა არ იცოდნენ. ისინი მხედვდნენ მხოლოდ საქართველოს გადაშლის შემდეგ, რომ სურათს, თვალს დამატყვევებელ“

(*). იხ. „ვიგია“ № 60, 1895 წ.

პანორამისათვის და სხვა არაფერს. არის მწვენიერი წიგნი ტენორგრაფიის რუსული საქართველოს შესახებ ვიდეონაუზისა და ერკერტის „Der Kaukasus und seine Völker“ ბევრსა ჩვენსა შემამულენ ნაშ მიხეი ამ მწვენიერ ქვეყნისა. Miss ვარდრობი პირველია, რომელმაც დაჰხადა აზრი, რომ სახალხო ზღაპრები დიდად საინტერესოა და იმის წიგნს ვინც წაითხას, მართლაც გულში მაღლობა აღეძრება მისდამი.

ქართული ენა ისეთი ძნელია (?), რომ ყოველს ღონევესს დაუკარგავს მადსა შესწავლისას, მაგრამ იმ ერის შესწავლის შედეგ გახსნილი გვექმნება გზა არა მარტო ქართულ ლიტერატურისა, არამედ მეგრულისა, და სხვა ენებისაკენ, რომელნიც იმავე ძირისანი არიან, როგორც ქართული. ვერჩევი ჩვენს მკითხველებს, წაიკითხონ ესე ზღაპრები და დისტკენენ, რადგან შიგ ჰნახავენ მიღმარს ფანტაზიას და ბევრს გადაკრულს სიტყვას ძველ კრუ-მორწმუნეობის შესახებ, რომელიც ქრისტიანობამ წმინდა ნინოდან—მოთხევე საუკუნედან დაწყებული, ვერ აღმოაფხვრა აღიანი-ნა გულიდგან.

არსებობს ფოლკლორისტიკის საზოგადოების იმედს ვაძლევს, რომ ამერიკიდან უფრო მეტს ცოდნას შეიძენენ. კავკასიაში ბევრი ნაშრომა და-სხვა გვარეულობისა, რომელთაც დასტოვეს კვლით თავისი არსებობისა. საქართველო შეადგენს ერთს ტომს, რომელიც ახლს ამჟამად გვიანვენებს ამ გვარეულობათა ერთობას.

ქართველებს, როგორც ისინი ეძახიან თავის თავს, ხან ოსმალნი იპყრობდნენ და ხან სპარსენი. ხოლო ჩვენ ვითი ისტორიადან, რომ ქართველებს დიდი მიწა-წყალი ექრათ და ერთს ღვთისს ღიდა სიმეფო იყო. ახლაც ღაზებს, ქრთავებს ხალხს, იპყენით ისეთს ვრცელს მანძილზედ, როგორც ტრაპიზონია, და განსვენებული დიმიტრი ბაქრაძე თავისს სანტერესო არხეოლოგიურს შრომაში გვიჩვენებს იმ ადგილს, სადაც მარტო თათრული ენა ისმის. მწვენიერ რუსკის საქართველოს მღებარეობისანი იპყენით ვებუტის საქართველოს ისტორიაში, რომელიც გამოკლებული იყო ბაქრაძის მიერ ქართულ საზოგადოებისათვის 1885 წ. შესაძლებელია და დიდად საფიქრებელიც არის, რომ ქართველთა ენა-ხედ მისის განვითარების პირველს ხალხს თავისივე ენაზემ დაღურს-სმურს წარწერას „Lake Van“-ისას, რომლის კითხვასაც სკდლობენ ახლა მეცნიერნი.

კავკასიაში ქართველების გვერდით სხვაობენ ლეკები და რამდენიმე არიისა (ოსები და სომხები) და ურალ-ალტაისის მოდგმისა. ძალიან ძნელია ყოველს ენათა გარჩევა და მათის თავ-თავისნი ადგილის მიჩენა. Miss ვარდრობისა შეიძლო შედარება ამ ქვეყნის რამდენიმე ზღაპრისა სხვა ერთთა ლიტერატურისათვის: მაგალითად მე-63 გვერდზედ არის ზღაპარი „კონკია ეღარუნა“, ქართული „Cinderella“. ამ ქალბატონის ძმა ბ-ნი ვარდრობი, რომელიცა დაჰმბედა წიგნი „სიბრძნესიტყვისა“, დაწერილი სულხან ორბელიანის მიერ წარსულ საუკუნეში,

ჩვენს უკვე გამოვსტკვით ამ წიგნის შესახებ ჩვენი აზრი (იხ. Athen. № 3512, გვერდი 212.) ეს საკვირველი კრებული ზღაპრებისა, მისი მოხერხებული და სასიამოვნო სათაური სწორედ აღმოსავლეთურ გემოვნებაზედ შედგენილი, სამი კვირა, რაც გადავათვლიერეთ. აქაჲდის იგი მხოლოდ რუსულს ენაზედ იყო გადათარგმნილი პროფესორ კვაგარელის მიერ და პეტერბურგში დაიბეჭდა. Miss ვარდრობისი თავისს წინა-სიტყვაობაში გვიპრეტება, რომ იგი ვაგვარობის შიშით რუსულად, შეთორმეტე საუკუნის პოეტს, რომელსაც ახლაც მოჰყავს იტაცებაში ქართველები, თუ უთვლად დიდი მარბამა და არს მიიზიდეს კიდევ დიდს ეურადლებას როგორც პირველი თარგმანი, მკითხველები პირველ თარგმანს ვინავე ადვილად დარწმუნდებიან. რასაკვირველია; ყველას ადვილად დატყვევებს და მოხიბლავს მწვენიერი ქვეყანა თვისი დიდებულის ადგილ-მდებარეობითა და მამაც მცხოვრებლებით, თვისს ლეგენდათ და გარემოცვითა განუახლდრეთოს სძლიდრით. ამ საუკუნის დასაწყისს საქართველოს არსებობა როგორც გრავინება, განსაცდელში იყო გარეშე მტრებისაგან და მამაძლიანთ თაგ-დახმისისგან. 1795 წ. *) (პარსეთის შამხა აღა-მამამადა ააოხრა ტფილისი, მაგრამ განძი ლიტერატურისა მანძილედ იქნა და მოიღო საზოგადოებაც არსებობს, რომელიც ამით თავ-დებია, რომ ამ ერის ენა არ აღმოაფხვრება და თან-და-თან უფრო განმწვენიერდება. ქართველებს ესეცა ჰყავთ ბევრი კარგი და შესაძნევი შერაოლი... იმედს უნდა ვიქონიოთ, რომ სხვა რამ თარგმნიც დაიბეჭდება ამ ლიტერატურისგან, რომელსაც ასე მკითრედ იცნოვენ ჩვენნი.“

Inman.

დებევა

(რუსეთის დებევათა საგენტრუსაგან). 30 მარტი.

პეტიტარები. სახელმწიფო სამკომ გარდასწყვიტა, რომ სამის წლის განმავლობაში, დაწყებული 1895 წ. ყოველ წელს 5,000 მანეთი გადაიღოს ხელზე სახელმწიფო ხაზინდის სოფლის სამეურნეო სასწავლებლის მასწავლებლების მოსამზადებლად...“

მრეხსა. ღონის ჯარის ყაზახთა იტამბა თვ. სვიტაოპოლ-მარსკიმ, რომელიც ამ ემად ოდენაში იყოფება ინახულა „ტრამპე“-ის გემით მიმავალინი გადასახლებულნი ღონის ყაზახები და ხელმწიფე იპყრატორისგან გამოეზავნილი შემეფერის შიპარის დებევა წაუკითხა: „გულ-მხუარაღლად მგაღობა ღონის შახახებს მათის მამობისათვის. მრუხს, რომ შოგრულს ჯამონალმეთშიან ვინაპარტა მნ-რეკით იმსახურებამ. ღმრთისა სიხმ, რომ გზა მშობლიობასა მკრედით და უხედალად მიაღწიონ უსაზრის მხარს. ნიკოლოზი“. უსსურის მხარეში გადასახლებული ყაზახები ციმბირის რკინის გზის

*) ეს ამბავი მოხდა 11 ენენისთვეს

მასლობად იცხოვრებენ, რათა დაიკვან იგი ადგრობრივ მიევიდნენ შემოსევიდან.

ლონდონი. კომბეღან ღებეში აუწყებენ ვაზეთ „Times“-ს, რომ „იპონისის სახელმწიფო მოლოგწით, რომელთაც კისრად ადვილად გახელომწიფო საქმეების მართვა, მსურთ, რომ მშვიდობიანობა მალე იქ-ნას ჩამოგდებულა, მაგრამ მათ ეწინააღმდეგებიან მეომართა დასები, იპონისის მწერლობა ხომ ერთხმად უარს აცხადებს ამ ემად მშვიდობიანობის ჩამოგდების შესახებ, ხოლო ზოგიერთი გავლენიანი ვაზებები იმასაც-კი თხოულობენ, რომ პეკინის დაპყრობის გარდა, სახმრეთ ჩინეთს შევიტოოთ.

სიმონოსკი. 29 მარტი. ლიხუნ-ჩანგი სრულიად განიკურნა და დღეს პირადად თითონ ექნება ლაპარაკი მშვიდობიანობის შესახებ.

31 მარტი. პეტიტარები. სახელმწიფო-გარეთი-დგან პეტერბურგს დაბარუნდა—იმპერატორცა მარიამ თეოდორეს ასული; ცარსკოე სელოდან—ხელმწიფე იმპერატორის და ხელმწიფე იმპერატორიცა ალექსანდრა თეოდორეს ასული; გატჩინდგან—დიდი მთავარი მისიელი ალექსანდრეს ძე და დიდი მთავარინა ოლგა ალექსანდრეს ასული.

ზრინისკუ. როდესაც ოდესის გერმანელთა ახალშენის მიერ გზაწინაღობა დებევათაში მიუღოთა თავად მისმარს, თავადმა უთხრა: „გაუფრთხილდით და განმადგეოთ პოლიტიკური მეგობრობა, რომელიცა ორივე სახელმწიფოსთვის დიდად საჭიროა. ჩვენ ბევრი მტრები გვაყავს, როგორც შინაური ისე გარეგანი, და საქრო აღარ არის რომ ხელოვნურად ვაგინიოთ მიმეტებული მტრები. რაც უნდა იყოს, რუსეთი უფრო კარგი მეზობელი ვიდრე სხვა დანარჩენნი. იყავით გერმანიის ერთგულნი და ნუ დაარღვევთ გერმანელთა და რუსთა შორის არსებულ მეგობრობასო.“

ლონდონი. გილშტადან 300 კაცისგან შემდგარი რაზმი ჩიტრალში გაჰყავდა. შანდარის მთაგერხილზედ გადასვლის დროს ლაშქარმა დიდი უხედულება გამოიჩინა: თოვლის ელვარებისგან 30 კაცი დაბრბედა, ხოლო 26 კაცი სიცივისგან გაიყინა.

პეტერბურგის ბირცა, 28 მარტი.

მუდმილი	გამოსული	გამოსული	გამოსული
მან. კ.	მან. კ.	მან. კ.	მან. კ.
7,800	—	—	7,800
—	—	—	214 1/2
41 1/2	—	—	—
101 1/2	—	—	—
101	—	—	—
99 1/2	—	—	—
101	—	—	—
99 1/2	—	—	—
99 1/2	—	—	—
99 1/2	—	—	—